

Валентин ЛЮДВІК

доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0002-3385-6046>

**ПУБЛІЧНІ ЗАКЛИКИ ДО ТЕРОРИЗМУ ЧЕРЕЗ ІНФОРМАЦІЙНІ
РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА**

Сучасні реалії стрімкого розвитку інформаційних технологій і поширення цифрових комунікаційних платформ створюють нові виклики для забезпечення громадської безпеки. Інтернет, соціальні мережі та інші інформаційні ресурси стали не лише середовищем для обміну інформацією, але й інструментом для поширення небезпечних ідей, зокрема публічних закликів до вчинення терористичних актів. Така діяльність формує потенційну загрозу для життя та здоров'я громадян, порушує соціальну стабільність і сприяє підготовці до терористичних дій. У цьому контексті особливої актуальності набуває кримінально-правове дослідження публічних закликів до тероризму через інформаційні ресурси, ознаки яких визначено у ст. 258-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) [1].

Об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого цією статтею, є громадська безпека, що забезпечує захищеність суспільних відносин від небезпечних посягань. Громадська безпека охоплює не лише фізичну безпеку людей, а й захищеність державних і громадських інститутів, що забезпечують стабільність суспільства [2, с. 249]. Умови цифровізації висувають нові вимоги до розуміння цього об'єкта, оскільки публічні заклики до тероризму через інформаційні ресурси можуть мати глобальний характер і швидко охоплювати значну аудиторію.

Актуальність теми дослідження обумовлена як зростанням кількості подібних кримінальних правопорушень, так і недосконалістю законодавства, спрямованого на їх попередження. Ефективність боротьби з терористичною діяльністю значною мірою залежить від чіткого визначення об'єкта кримінально-правової охорони, врахування його специфіки та розробки механізмів реагування на новітні виклики.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що питання визначення об'єкта кримінальних правопорушень терористичної спрямованості залишається актуальним та дискусійним. Багато вчених акцентують увагу на багатогранності громадської безпеки як об'єкта таких посягань, підкреслюючи її роль у забезпеченні захищеності суспільних відносин. Водночас існують різні підходи до тлумачення сутності цього об'єкта, що вимагає подальшого теоретичного опрацювання та вдосконалення законодавства. Серед таких авторів, слід виокремити імена наступних вчених: Бойко А. М., Дудоров О. О., Смелянов В. П., Зеленецький В. С., Мельник М. І., Навроцький В. О., Пилипчук В. Г., Письменський Є. О., Тихий В. П., Хавронюк М. І. та інші.

Об'єкт кримінального правопорушення є одним із ключових елементів складу кримінального правопорушення, оскільки саме він визначає ті суспільні відносини, що охороняються кримінальним законом. Водночас питання правового регулювання публічних закликів до тероризму через інформаційні ресурси є дискусійним як на теоретичному, так і на практичному рівні. У науковій літературі висловлюються різні думки щодо співвідношення основного та додаткового об'єктів кримінального правопорушення, що спричиняє труднощі у застосуванні законодавства [3]. Наразі основним об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258-2 КК України, виступає громадська безпека [1]. Це підтверджується тим, що публічні заклики до вчинення терористичного акту спрямовані на порушення стабільності та захищеності суспільства, створюють загрозу для життя, здоров'я людей та загальної безпеки громадян.

Отже, поняття громадської безпеки є багатограним і охоплює систему суспільних відносин, що забезпечують захищеність людей, нормальне функціонування інфраструктури, підприємств та організацій. У контексті ст. 258-2 КК України публічні заклики до терористичного акту не лише створюють умови для потенційного вчинення терористичних

дій, але й формують середовище, у якому громадяни втрачають почуття безпеки, а суспільство в цілому перебуває в стані загрози. Це означає, що громадська безпека як об'єкт охоплює не лише фактичну захищеність від терористичних актів, але й психологічний стан суспільства, що є особливо важливим у сучасному інформаційному просторі.

Тихий В.П. вказує, що громадська безпека як родовий об'єкт кримінальних правопорушень охоплює захищеність суспільства від загроз, пов'язаних із діяльністю злочинних організацій, терористичними актами та іншими проявами терористичної діяльності. Сюди також входять питання незаконного та недбалого поводження зі зброєю й іншими предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення, а також захист від пожеж та інших загроз. У той же час безпека виробничої діяльності та безпека руху і експлуатації транспорту виділяються як окремі, спеціалізовані види безпеки [4, с. 150].

Семикін М. В. стверджує, що громадська безпека як об'єкт кримінального правопорушення виявляється в реальній діяльності у своїх багатогранних аспектах: як певна цінність, як благо і потреба, як захищеність суспільства від різних небезпек, як діяльність із запобігання небезпекам, як суспільні відносини, що забезпечують відвернення та усунення загальної небезпеки, і як стан захищеності суспільства та його ключових цінностей: життя і здоров'я людей, власності, довкілля, нормальної діяльності підприємств, установ і організацій від загально небезпечних посягань [5, с. 40].

До того ж, громадська безпека нерозривно пов'язана з двома формами діяльності людей: дотриманням загальних правил безпеки та виконанням спеціальних правил безпеки. Загальні правила безпеки в контексті кримінального права містять не лише норми, що регулюють поводження із загальнонебезпечними джерелами, але й інші обов'язкові для всіх членів суспільства правила. Їх основною метою є попередження суспільно небезпечних наслідків у всіх сферах життєдіяльності. Водночас спеціальні правила безпеки стосуються дотримання норм, пов'язаних із безпекою виробництва та поводженням із предметами, що становлять підвищену небезпеку. Таким чином, громадська безпека як об'єкт кримінально-правової охорони є багатогранним поняттям, що охоплює як загальний рівень захищеності суспільства від злочинних проявів, так і конкретні заходи щодо забезпечення безпечних умов функціонування у різних сферах суспільного життя.

На нашу думку, громадська безпека має відображати стан захищеності об'єктів кримінально-правової охорони від суспільно небезпечних посягань, пов'язаних із використанням загальнонебезпечних джерел заподіяння шкоди. Проте визначення основного об'єкта публічних закликів до терористичного акту викликає дискусії серед науковців і практиків. Однією з основних проблем є встановлення взаємозв'язку між громадською безпекою як безпосереднім об'єктом і тими інтересами, що можуть бути порушені внаслідок реалізації закликів до тероризму, такими як життя, здоров'я, права та свободи громадян.

Окрім громадської безпеки, деякі дослідники пропонують розглядати додаткові об'єкти, наприклад, суспільну стабільність, правопорядок або навіть інститути державності. Аргументація полягає в тому, що публічні заклики до терористичного акту часто спрямовані не лише на порушення безпеки, але й на дестабілізацію державної влади, підриг довіри до інститутів держави чи навіть розкол у суспільстві. Водночас визнання цих інтересів основним або додатковим об'єктом вимагає чіткого розмежування з іншими складами кримінальних правопорушень [6].

Труднощі також виникають у зв'язку з тим, що публічні заклики до терористичного акту, за своєю природою, мають інформаційний характер. Це ускладнює визначення безпосередньої шкоди, завданої громадській безпеці. Адже самі заклики, навіть якщо вони не реалізуються у формі терористичного акту, вже створюють загрозу суспільним відносинам і провокують потенційну небезпеку. У цьому контексті виникає проблема оцінки наслідків і межі між свободою слова та кримінально караними діями [7, с. 290].

Інша складність полягає у тому, що громадська безпека як об'єкт є досить широким поняттям. Законодавець намагається охопити не лише фактичні загрози, але й потенційні. Це викликає питання щодо меж кримінально-правової охорони, адже занадто широке тлумачення може призвести до зловживань, зокрема до надмірного переслідування осіб за висловлювання, що не становлять реальної загрози.

Також складнощі пов'язані із використанням інформаційних ресурсів, що є основним засобом поширення публічних закликів до терористичного акту. Інтернет, соціальні мережі, блоги та інші платформи дозволяють поширювати такі заклики в значних масштабах. Це породжує нові виклики для правоохоронних органів, адже потрібно не лише виявляти такі заклики, але й доводити їх спрямованість, зв'язок із терористичною діяльністю

та реальну загрозу для громадської безпеки. В умовах воєнного стану ці виклики стають ще складнішими, оскільки існує потреба в оперативному реагуванні на інформаційні атаки, маніпуляції та пропаганду, спрямовану на дестабілізацію внутрішньої ситуації в країні, а також у пошуках балансування між необхідністю захисту національної безпеки та збереженням прав людини, зокрема свободи слова та доступу до інформації.

Отже, проблематика визначення об'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258-2 КК України, зумовлює як теоретичні, так і практичні труднощі. З одного боку, необхідно чітко визначити, що є громадська безпека у контексті публічних закликів до тероризму. З іншого боку, слід враховувати специфіку сучасного інформаційного простору, щоб адекватно реагувати на виклики, не порушуючи права та свободи громадян. Це вимагає подальшого вдосконалення законодавства, розвитку наукових підходів і адаптації правоохоронної діяльності до нових реалій.

Ураховуючи викладене, можна дійти висновку, що основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 258-2 КК України, є громадська безпека як стан захищеності різних сфер життєдіяльності людей, зокрема ті, що охороняються законом про кримінальну відповідальність. Учиняючи публічні заклики до терористичного акту, винна особа посягає на громадську безпеку, підриваючи захищеність суспільства, окремих його членів, їх життя, здоров'я, а також соціально-політичну стабільність. Таким чином, порушується стан захищеності інститутів державної влади, безпека всіх громадян, включаючи їхнє право на життя та безпеку.

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 25-26. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.01.2025).

2. Навчальний посібник для підготовки до атестації з курсу «Кримінальне право» / кол. авт. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 444 с.

3. Shabllysty V. V., Kosiachenko K. E., Bereznjak V. S., etc. Activities of international medical and humanitarian non-governmental organizations in Ukraine under the conditions of martial law. *Christian Journal for Global Health*. 2023. Vol. 10. No. 1. P. 33–42. URL : <https://journal.cjgh.org/index.php/cjgh/article/view/749> (дата звернення: 26.01.2025).

4. Тихий В. П. Відповідальність за злочини проти громадської безпеки. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Право. 2017. № 1 (1). С. 148–154.

5. Семикін М. В. Об'єкт злочину створення терористичної групи чи терористичної організації. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2005. № 31. С. 36–41.

6. Рудницька К. С., Тринів С. Л., Березняк В. С. Кримінологічна характеристика та заходи протидії кібертероризму. The 5th International scientific and practical conference «Topical issues of modern science, society and education» (November 28-30, 2021) SPC «Sci-conf.com.ua», Kharkiv, Ukraine. 2021. P. 2037-2041.

7. Березняк В. С., Людвік В. Д. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність у формі публічного заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 бер. 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 289-291.

Антон МАРІЄНКО

старший інспектор з особливих доручень відділу контролю за обігом зброї ГУНП в Харківській області, кандидат юридичних наук

<https://orcid.org/0000-0002-1501-0688>

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАНЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Кримінологічний портрет особи злочинця є одним із ключових елементів у процесі розслідування кримінальних правопорушень. Він є комплексним зображенням особистості правопорушника, що включає його психологічні, соціальні, поведінкові та біографічні характеристики. Ця інформація дозволяє правоохоронним органам глибше зрозуміти мотиви та способи дій злочинця, а також передбачити його можливі майбутні дії. Важливість такого портрету полягає в його здатності допомагати слідчим у виявленні закономірностей злочинної поведінки, що, зокрема, сприяє ефективнішому розслідуванню та попередженню